

SV lausuntopyyntö VV

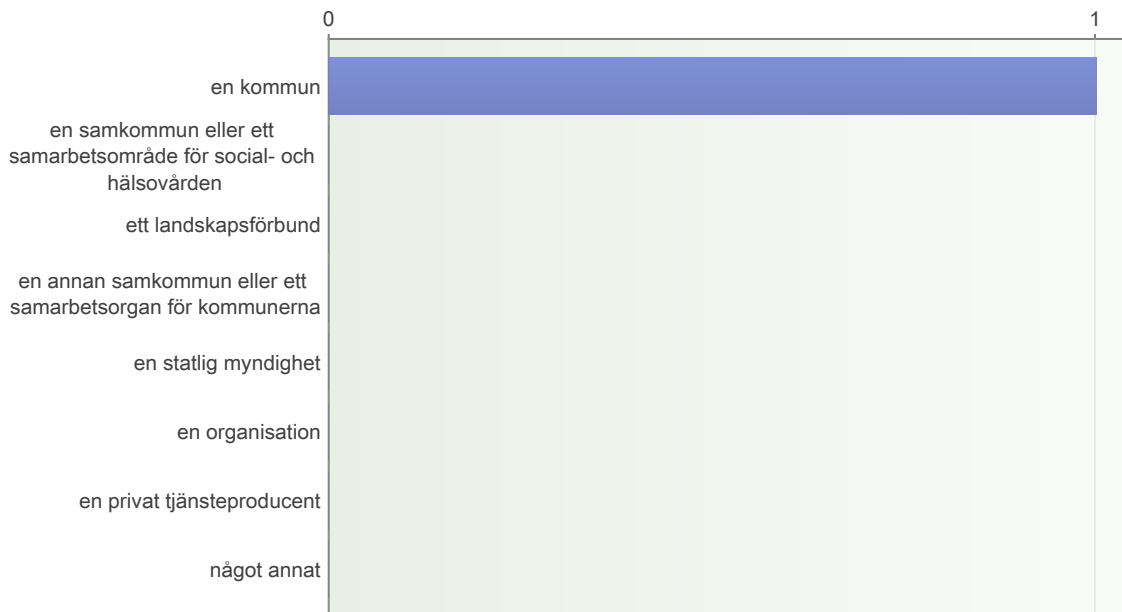
1. BAKGRUNDSINFORMATION

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Larsmo kommun	Carola Löf	Gun Kapténs	27.3.2017	Kommunstyrelsen

2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan man genom reformen minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Larsmo kommun anser att en vådreform behövs och stöder en kontrollerad utvidgning av valfriheten. Den modell som presenteras i lagutkastet behöver ändå förenklas och förtydligas. Valfriheten borde införas stegvis, till exempel som pilotprojekt i landskapen och genom försök inom ramen för den nuvarande servicesedellagen, och resultaten av pågående försök borde utnyttjas.

Det föreslagna sättet att uppfylla valfriheten inom tjänsterna på basnivå och vissa tjänster på specialiserad nivå genom bolagiseringskyldighet och marknadsmekanismer står i konflikt med vård- och landskapsreformens ursprungliga mål om likabehandling, integrering av tjänsterna och mindre kostnader. Modellen begränsar rätten att bestämma hur tjänsterna ska produceras och rätten att styra tjänsterna som en helhet. Denna rätt hör i princip till organiseringsansvaret för tjänsterna och till självstyrelsen. Det är en stor utmaning att ha organiseringsansvaret och att integrera tjänsterna när tjänsterna på basnivå överförs på olika företags ansvar och styrs på marknadsbasis. Det innebär att serviceproduktionen splittras och att landskapen inte längre har makt att styra den. Inom de olika tjänsterna uppstår det nya gränssytor för kunderna.

Genom det styrsystem som föreslås i lagutkastet är det i praktiken omöjligt att skapa en helhet som uppfyller målen för reformen och som ger möjlighet att hantera de strukturella riskerna i modellen.

Larsmo kommun anser att också kommunerna bör få möjlighet att äga social- och hälsocentraler i bolagsform på lika villkor som andra aktörer. Det skulle framför allt gagna kunderna, men också de organiseringsansvariga landskapen, eftersom det skulle innebära fler seriösa alternativ i serviceproduktionen.

Det faktum att utkastet till valfrihetslag är halvfärdigt gör det svårare att göra en helhetsbedömning av vård- och landskapsreformen i både denna och andra frågor. Motstridigheterna i lagtexten, till exempel i övergångsbestämmelserna, gör det ännu svårare att få en helhetsbild. Eftersom det är fråga om en exceptionellt stor reform med vittgående verkningar kan det inte anses korrekt att begära ett utlåtande om en halvfärdig helhet.

5. 2. Främjar reformen på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagutkastet som skickats på remiss främjar kundernas påverkningsmöjligheter. Oklart är ändå om reformen förbättrar påverkningsmöjligheterna på ett ändamålsenligt sätt som alltid har en positiv inverkan på kundens hälsa och välmående. Oron gäller särskilt kunder som använder flera olika social- och hälsovårdstjänster och specialgrupper, såsom klienter inom missbrukar- och mentalvården eller barnskyddet. Deras förmåga att orientera sig i servicesystemet och använda betalsedlar, kundsedlar och personliga budgetar kan vara begränsad.

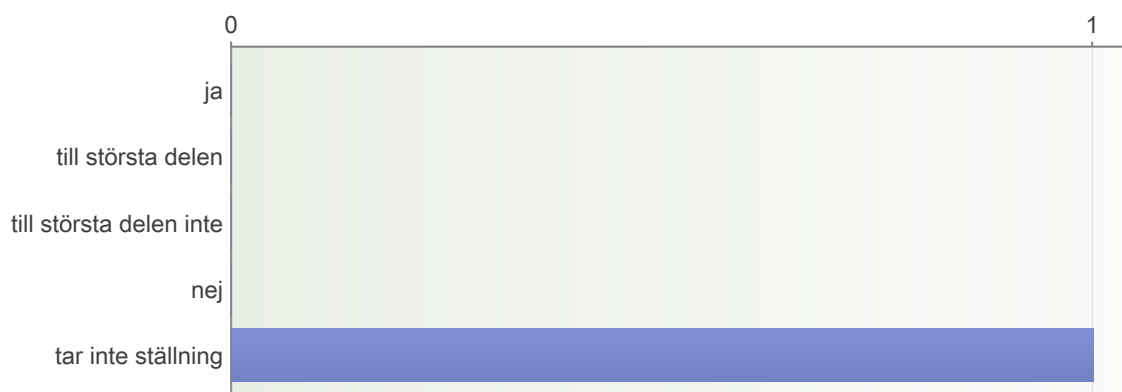
Kundens möjligheter att påverka sina egna tjänster kommer att uppfyllas framför allt på områden där det finns valmöjligheter. Det är ändå viktigt att notera att den föreslagna valfrihetsmodellen är invecklad och svår att överblicka. På grund av social- och hälsovårdstjänsternas natur har klienterna och patienterna inte alltid tillräcklig information att basera sitt val på. Det finns en risk för att valfriheten leder till oändamålsenliga val.

I lagutkastet förblir det oklart vilka tjänster som omfattas av valfrihet och vilka som sköts av affärsverk. Förbudet för affärsverk att producera tjänster som omfattas av valfriheten kan splittra helheten av tjänster för kunden i stället för att förbättra den. Till exempel i fråga om serviceboende med heldygnsomsorg är det viktigt att de tjänster som ingår i de samlade direktvalstjänsterna tillhandahålls kunden i det boende där han eller hon vårdas.

Lagutkastet utgår från att en kund som är missnöjd med de tjänster han eller hon får kan rösta med fötterna. I princip är det en bra utgångspunkt, men det kan uppstå problem i situationer där det inte finns några verkliga alternativ till exempel på grund av långa avstånd. I sådana fall har kunderna små möjligheter att påverka tjänsterna.

7. 3. Ger reformen kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

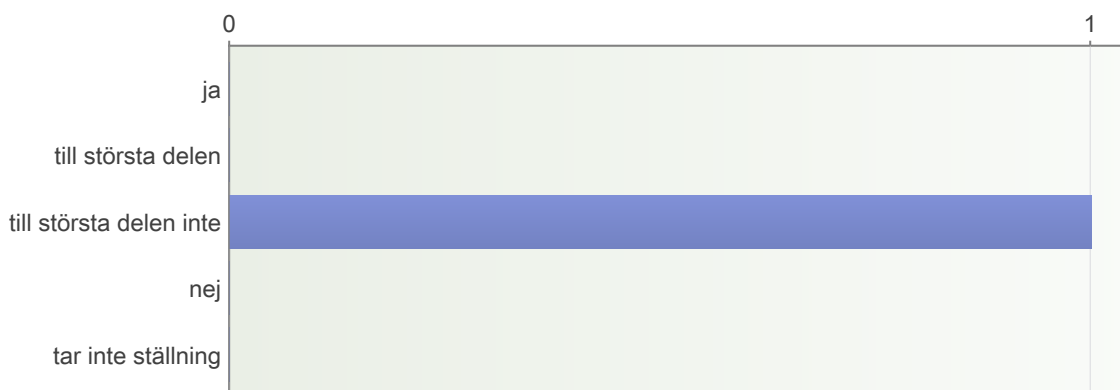
8. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Den föreslagna reformen ger större möjligheter att söka sig till olika tjänster. Om det finns ett utbud kan kunden välja ett alternativ som passar honom eller henne. Systemet är ändå väldigt komplicerat och för att få en lämplig tjänst måste kunden kunna bedöma sin situation och sitt servicebehov, jämföra de tillbudsstående alternativen och söka sig till tjänsten.

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger reformen kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Samordning av tjänsterna, dvs. integration, blir en stor utmaning om valfriheten genomförs på det föreslagna sättet. Enligt utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården ska landskapen se till att sådana kundgrupper och kunder som behöver tjänster som samordnats på bred basis identifieras, att tjänstekedjorna och tjänstehelheterna definieras och de olika producenterna utnyttjar den information som finns om en kund. Landskapens möjligheter att styra producenterna är begränsade och kräver många detaljerade avtal, övervakning av att avtalen följs och särskilda villkor för ersättningar till producenterna. Möjligheterna att följa upp servicekedjan och övervaka att den fungerar är begränsade bland annat då vårdkedjorna är långa och kunderna har flera överlappande och samtidigt servicebehov. Betalsedelsystemet gör det ännu svårare att ha helheten under kontroll. Övervakningen av avtal och producenter skulle förutsätta mycket resurser av sakkunniga

11. 5. Ger reformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet om att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

12. Fritt formulerade kommentarer.

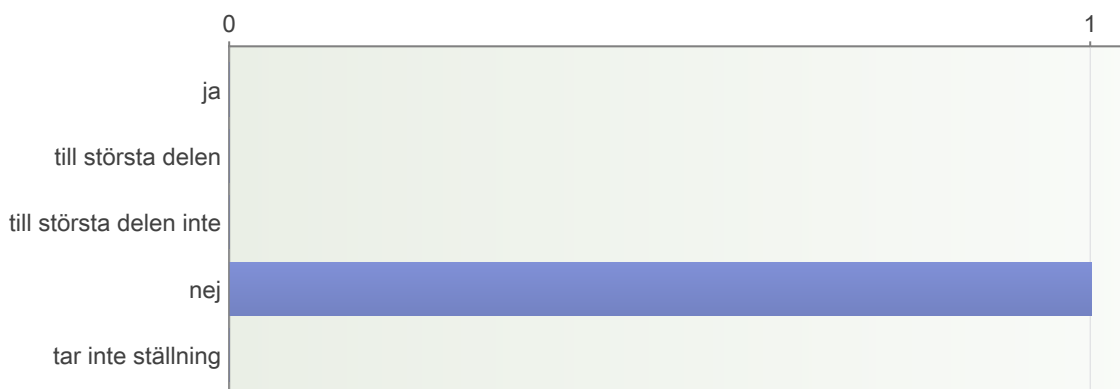
Vastaajien määrä: 1

- Reformen bygger fortsättningsvis på väldigt mycket detaljstyrning och ger inte ordentliga incitament för landskapen att idka budgetkontroll. Decentraliserat ansvar, kontroll över finansieringen och investeringar måste förverkligas på ett sätt så att självstyrelsen har en betydelse.

På längre sikt kan kostnadsökningen bromsas upp om konkurrensen ger produktionseffektivitet och lägre kostnader och medborgarna tar större ansvar och är delaktiga i sina tjänster. Beroende på de villkor som ställs på serviceproducenterna är det möjligt att innovationer ger upphov till mer kostnadseffektiva sätt att producera tjänster. Kostnadssparande innovationer kunde dock införas också utan valfrihetslagstiftningen. De största kostnadsbesparingarna uppstår genom servicehandledning och prioritering av tjänster. För det krävs ändå ingen valfrihetslagstiftning.

13. 6. Förverkligas demokratin på ett tillräckligt sätt i lagförslaget? Om inte, hur kunde demokratin stärkas i lagförslaget?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagens bestämmelser om hur tjänsterna ska tillhandahållas försämrar i hög grad landskapets möjligheter att utöva självständig beslutanderätt och ger inte tillhandahållaren det spelrum som behövs. I lagutkastet ingår också 14 bemyndiganden att utfärda förordning, vilket gör det möjligt att kringskära självstyrelsen ytterligare.

Demokratiska inflytandet för den språkliga minoritetsbefolkningen måste tryggas i lag på ett sätt som är reellt. Professor Olli Mäenpää konstaterar i sitt utlåtande 1.7.2016 bl.a. att "Skyldigheten som i grundlagens 17 § 2 mom. åläggs det allmänna att tillgodose den finskspråkiga och svenskspråkiga befolkningens samhälleliga behov enligt lika grunder kan även den förutsätta arrangemang som stödjer och stärker den svenskspråkiga befolkningens möjligheter till demokratisk påverkan när det är fråga om tillgodoseende av centrala sociala och kulturella rättigheter.

Grundlagsutskottet har med tanke på de språkliga rättigheterna som tryggas i 17 § i grundlagen ansett det adekvat bland annat med förslaget om en nämnd för minoritetens språk som ska finnas i alla social- och hälsovårdsområden som omfattar kommuner med olika språk eller tvåspråkiga kommuner samt i samkommuner med produktionsansvar (GrUU 67/2014 rs, s. 14)."

För att den språkliga minoriteten i landskapen ska få reella möjligheter att påverka, bör det i styrelsen i de tvåspråkiga landskapen finnas åtminstone en person som representerar det nationalspråk som är i minoritet i landskapet. Denna person bör vara ordförande eller medlem i social- och hälsovårdsnämnden och/eller minoritetsnämnden. Det här måste regleras i lagen.

Lagförslaget och dess motiveringar måste kompletteras med hänvisningar till Europarådets referensramverk för regional demokrati (Council of Europe Reference Framework for Regional Democracy MCL-16(2009)11), särskilt med hänvisning till följande kompetensområden och skyldigheter:

- Landskapens skyldigheter i förhållande till bland annat språk ska vara tydligt angivna. Vi anser att skyldigheterna i förslaget inte är tillräckliga: de måste vara tydligt formulerade så att kompetensen motsvarar befolkningsgruppernas språkliga rättigheter enligt grundlagen. Vi anser att språket måste beaktas i landskapens allmänna syften, uppgifter, servicestrategier och servicelöften, samt så att minoriteten är garanterad i representation i kollektiva organ.
- Relationen mellan landskapen och kommunerna ska vara möjligast konfliktfri, men även så att kommunernas självstyrelse respekteras. Landskapen ska åläggas att samarbeta med kommunerna för att arbeta in invånarnas intresse och tillgodose deras behov.
- Landskapen måste ha tillräckliga resurser för sina uppgifter. Vi anser att landskapen ska ha beskattningsrätt och rätt till låntagning på kreditmarknaderna för nödvändiga investeringar.

Larsmo kommun stöder utvidgad valfrihet. Den modell som presenteras i lagutkastet behöver ändå förenklas och förtydligas. Valfriheten borde införas stegvis och via försök. Det är inte befogat att frångå det nuvarande systemet med servicesedlar. Genom en utvidgad användning av servicesedlar och genom utnyttjande av resultaten från de pågående försöken skulle valfriheten kunna utökas på ett mer kontrollerat sätt. Landskapen borde få större möjligheter att besluta om vilka metoder de ska använda för att uppnå de föreslagna målen

15. 7. Främjar reformen ändringen av verksamhetsätt och ibrukttagandet av nya serviceinnovationer som förbereder för framtidens utmaningar?

Vastaajien määrä: 1

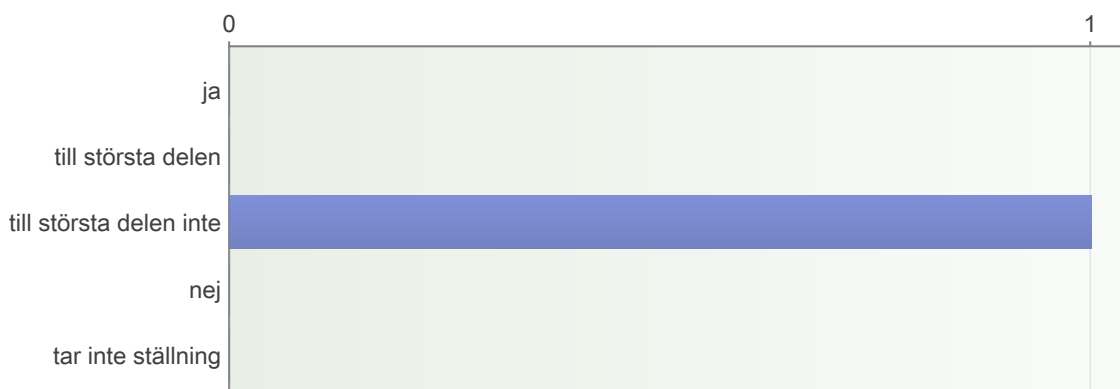
16. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Mångfalden av serviceproducenter och kvalitetskonkurrensen kan gagna uppkomsten av serviceinnovationer. Huruvida målet nås beror på hur modellen för ersättningar till producenterna ser ut och i vilken mån den sporrar till innovationer. Serviceinnovationer kan främjas genom att onödig och detaljerad reglering luckras upp. Det viktigast målet borde vara att skapa bättre styrmekanismer för vårdkedjorna och ge konsumenterna en bättre tillgång till adekvat vård. Där spelar kvalitetskonkurrensen en viktig roll.

17. 8. I 3 kap. i utkastet till lag om valfrihet inom social- och hälsovården föreslås bestämmelser om vilka social- och hälso-tjänster som klienten direkt ska kunna välja. 8a. Är bestämmelserna om direktvalstjänster tillräckligt tydliga till den del det är fråga om vilka tjänster som hör till dem som omfattas av valfrihet och som ska bolagiseras och vilka som ska produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

18. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Vastaajien määrä: 1

- Till den utvidgade basnivån föreslås höra sådana tjänster enligt 14 § 1 mom. i socialvårdslagen som klienterna behöver tillfälligt och kortvarigt. I fråga om de klienter som behöver social service är det ändå svårt att avgöra när en klient som söker sig till social- och hälsocentralen är i behov av tillfällig och kortvarig hjälp och när servicebehovet är långvarigt.

Social- och hälsocentralerna skulle ges rätt att fatta förvaltningsbeslut om dessa tjänster. Oklart är om social- och hälsocentralen skulle vara skyldig att ge kortvarig service också till klienter som fått sitt vårdbehov bedömt av landskapets affärsverk. En uppdelning av tjänsterna i kortvariga och tillfälliga respektive långvariga är oändamålsenligt och kan leda till att det uppstår överlappande servicestrukturer och att det tar lång tid att få den rätta hjälpen.

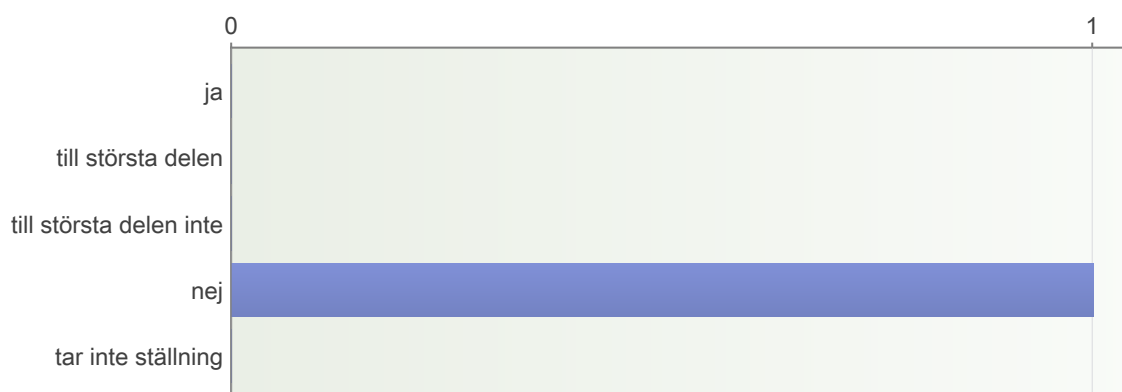
Bestämmelsen ger landskapen möjlighet att fastställa direktvalstjänsternas innehåll mer exakt i sina egna avtal med serviceproducenterna, om inte det bemyndigande att utfärda förordning som är kopplat till paragrafen används. Det är ändamålsenligt att göra det möjligt för landskapet att utöva självstyrelse i denna fråga med utgångspunkt i det regionala marknadsrådet och andra förhållanden. Om frågan regleras genom förordning blir landskapets roll nästan enbart att finansiera direktvalstjänsterna

19. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

20. 8b. Säkerställer systemet med betalsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

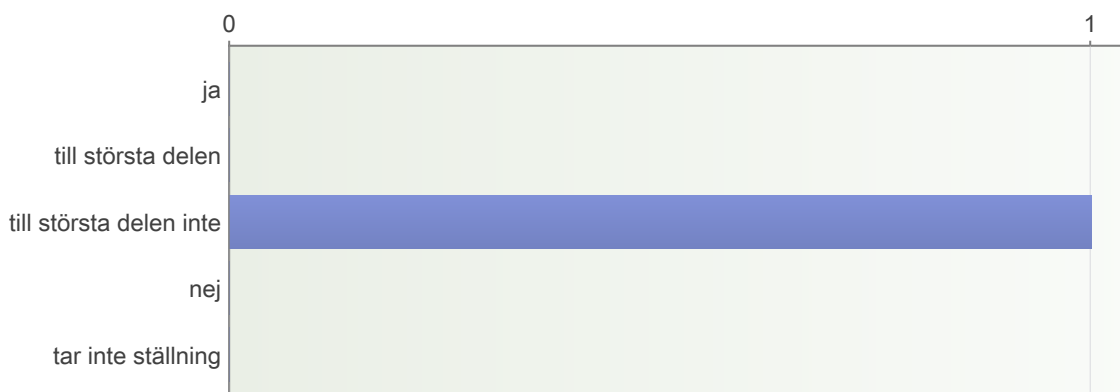
21. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelssystemet kan landskapet inte bära sitt organiseringsansvar: landskapet har inga direkta möjligheter att styra eller påverka den aktör som producerar betalsedeltjänsterna. I fråga om direktvalstjänsterna kan landskapet enligt 31 § i lagförslaget ställa villkor på producenterna i fråga om tjänsternas kvalitet och tillgänglighet samt samordningen av dem. På producenterna av betalsedeltjänster kan landskapet däremot inte ställa sådana villkor.

22. 8c. Är social- och hälsocentralens rättigheter och skyldigheter föreskrivna på ett ändamålsenligt sätt i systemet med betalsedel?

Vastaajien määrä: 1

23. Fritt formulerade kommentarer.

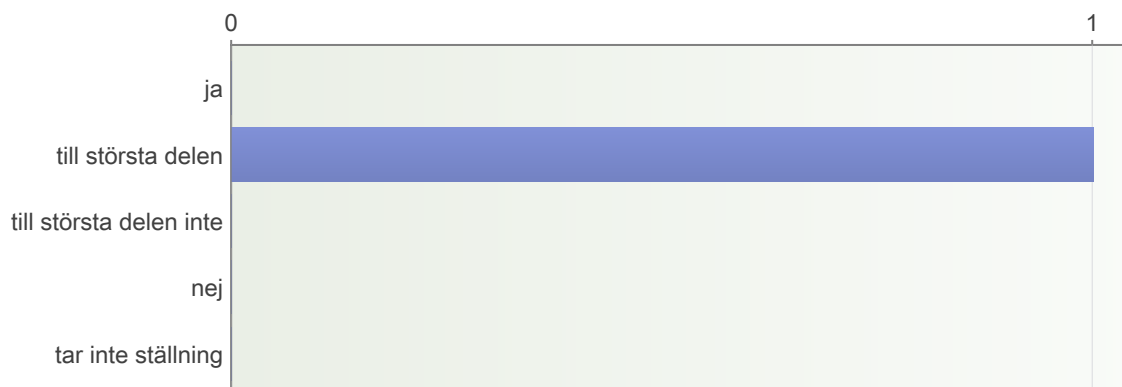
Vastaajien määrä: 1

- Skyldigheten att utfärda betalsedlar kan påverka producenternas benägenhet att grunda social- och hälsocentraler. Betalsedlarna innebär större risker för producenterna av direktvalstjänster och höjer därmed det pris till vilket de är beredda att producera tjänsterna.

Enligt lagutkastet har social- och hälsocentralen det övergripande ansvaret för en kunds samlade tjänster och för tjänsternas kvalitet och genomslag också då kunden använder betalsedel. Social- och hälsocentralen ansvarar också för fel som producenten av betalsedeltjänster begått. Social- och hälsocentralen har ändå knappt några möjligheter att ingripa om till exempel kvalitetsbrister uppdagas i en betalsedeltjänst. Om helhetsansvaret splittras mellan affärsverket, landskapet och producenten av direktvalstjänster och betalsedeltjänster kan fördröjningar uppstå och integrationen av tjänster försämrats

24. 8d. Ger systemet med betalsedel kunden tillräckliga möjligheter att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

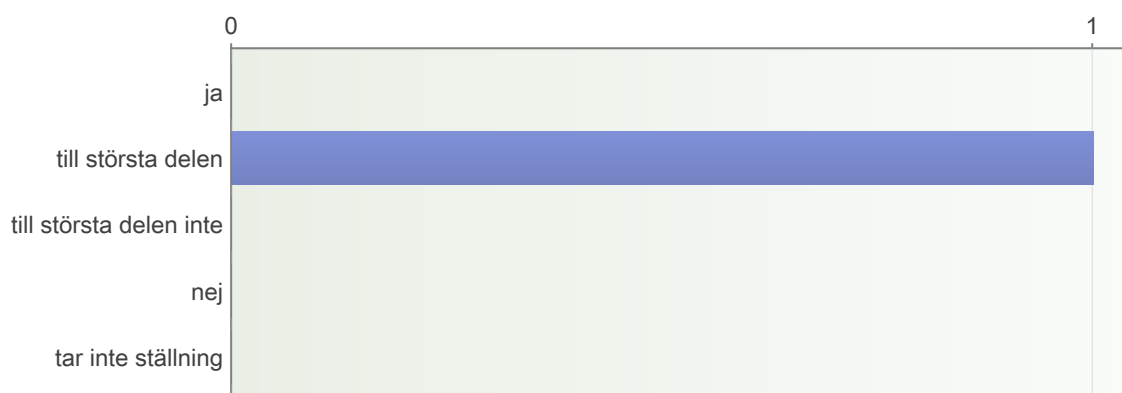
25. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I betalsedelsystemet kan kunden påverka hur de tjänster han eller hon behöver ska utföras, om kunden har tillräcklig kunskap om sin sjukdom eller sitt servicebehov, förmåga att bedöma olika servicealternativ, tillräcklig objektiv information om de tillbudsstående tjänsterna och deras kvalitet samt förmåga att göra val utifrån informationen

26. 9. I 4 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja landskapets affärsverk och dess verksamhetsställe. Ger bestämmelserna med tanke på målen med reformen kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänsteproducent?

Vastaajien määrä: 1

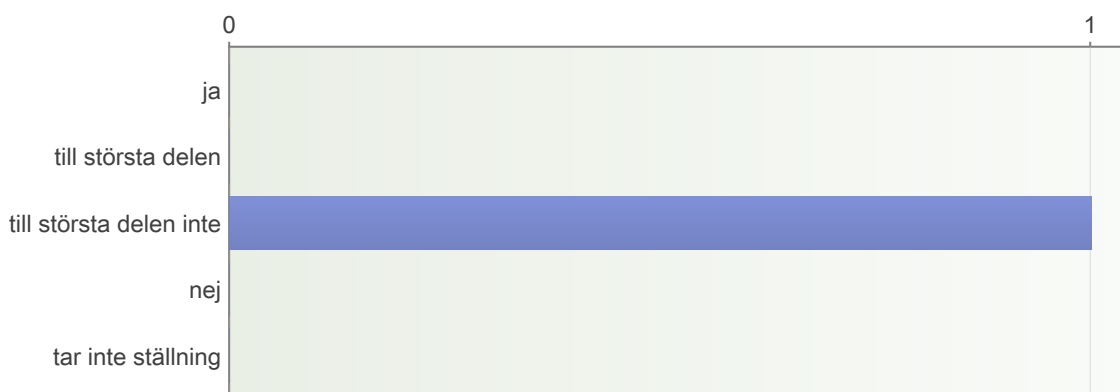
27. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kunden har tillräckliga valmöjligheter, men det är inte till alla delar ändamålsenligt. Rätten att välja kan behöva begränsas i vissa situationer, till exempel när tillgången till tjänster inom barnskyddet eller missbrukar- och mentalvården fördröjs på grund av de val som kunden eller kundens anhöriga har gjort

28. 10. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 10a. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

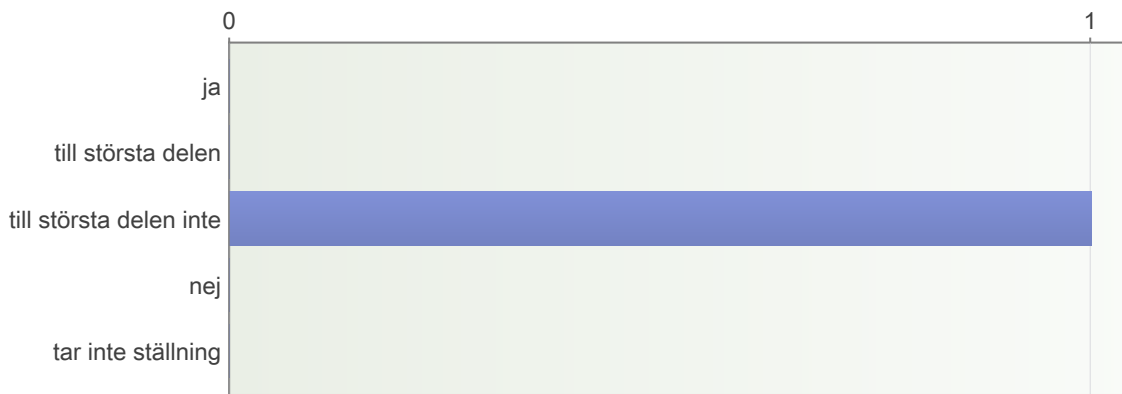
29. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kundsedlar skulle öka kundernas valfrihet betydligt. Med tanke på kundens rättigheter är det ändå oklart hur de tjänster som kunden kan få med kundsedel fastställs, dvs. hur det säkerställs att kunden vet vilka tjänster han eller hon har rätt till. I systemet med servicesedlar bestämmer kommunen tjänsternas innehåll och fastställer kriterier som serviceproducenten måste uppfylla för att bli godkänd. Landskapet borde ha möjlighet att fastställa kriterier för producenterna av kundsedeltjänster

30. 10b. Säkerställer systemet med kundsedel tillräckliga styr- och påverkansmöjligheter för landskapet med tanke på organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

31. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är svårt att styra producenterna av kundsedeltjänster. Lagförslaget ger inte klarhet i de faktiska leverantörs- och underleverantörsförhållandena mellan landskapets affärsverk, landskapet, social- och hälsocentralerna och serviceproducenterna, som verkar med stöd av olika sedelsystem och avtal om köp av tjänster. Också landskapets faktiska styr- och påverkningsmöjligheter är oklara.

Kundsedelsystemet leder till bolagisering av sjukhusfunktionerna och också vissa andra tjänster på specialiserad nivå. Detta är problematiskt med tanke på målen för reformen. Problematiskt med tanke på sparmålen är bolagens rätt att använda stödtjänster som tillhandahålls av landskapets affärsverk, till exempel bildiagnostik och laboratorietjänster, vilket är ett problem när man beaktar ändringarna i upphandlingslagen

32. 10c. Är de begränsningar som gäller ibruktagandet av systemet med kundsedel och landskapets beslutsfattande tillräckliga och tryggar de genomförandet av kundens valfrihet?

Vastaajien määrä: 1

33. Fritt formulerade kommentarer.

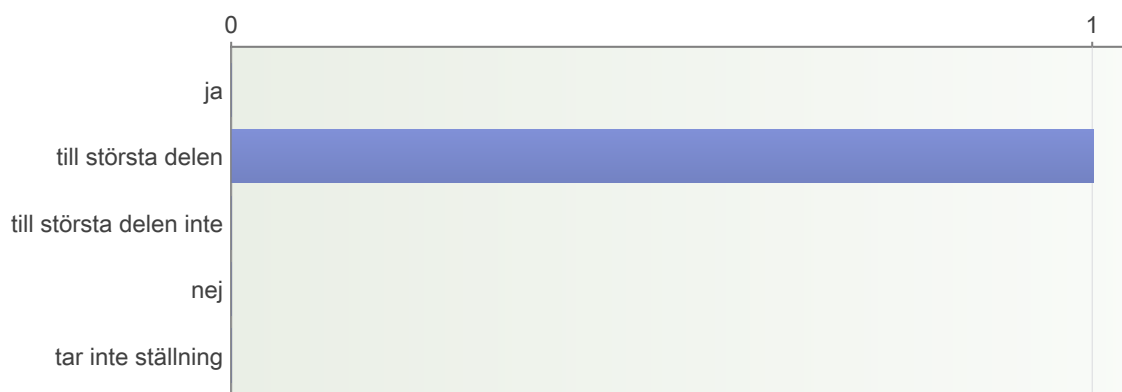
Vastaajien määrä: 1

- Landskapens beslutsfattande föreslås bli kraftigt begränsat. Enligt 21 § i lagutkastet ska landskapet i tillräcklig utsträckning använda kundsedlar för att säkerställa att kundens valfrihet förverkligas i fråga om andra än direktvalstjänster. Enligt detaljmotiveringen ska kundsedlarnas andel av de totala kostnaderna för dessa tjänster vara minst 15 procent. Med tanke på landskapens självstyrelse och de olika förhållanden som råder i landskapen är det inte befogat att bestämma en fast miniminivå.

Kundsedlarna kommer antagligen att gälla främst specialiserade sjukvårdstjänster som redan nu omfattas av valfrihet på riksnivå i den offentliga hälso- och sjukvården. Kundsedlarna innebär att den offentliga specialiserade sjukvården i stor utsträckning måste bolagiseras

34. 11. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av en personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden möjlighet att påverka tillhandahållandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

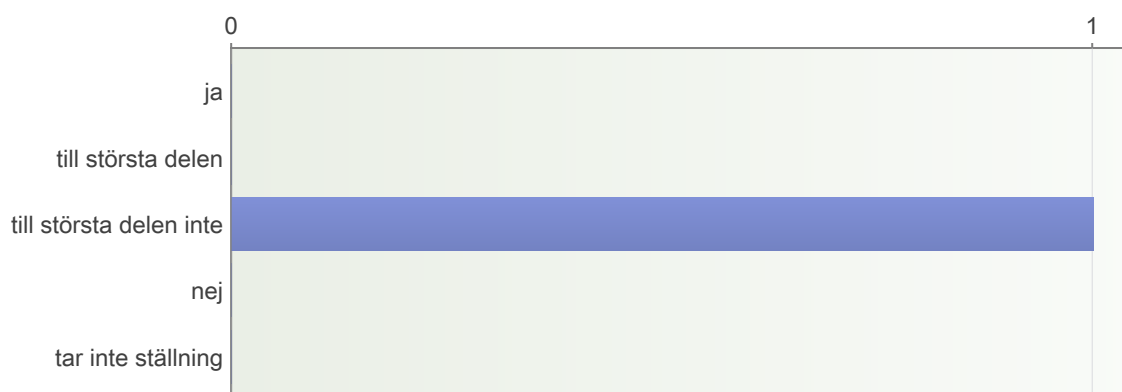
35. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En personlig budget ger kunden omfattande möjligheter att få de tjänster han eller hon behöver. Systemet har ett brett tillämpningsområde och innebär omfattande förpliktelser för landskapet, som enligt förslaget ska införa systemet genast när lagen träder i kraft år 2019. Det skulle innebära en stor risk med tanke på kontinuiteten i tjänsterna och kostnaderna skulle kunna växa okontrollerat. Det skulle också krävas mycket personalresurser för samtidig bedömning av servicebehovet vid årsskiftet 2018/2019. Finland saknar erfarenhet av att använda personliga budgetar i stor skala. I andra länder där sådana införts har kostnaderna stigit. Det behövs flera försök för att problemen med modellen ska kunna rättas till.

36. 12. I och med valfrihetslagstiftningen föreslås det att det till patientlagen och socialvårdens klientlag fogas ett nytt kapitel om assistans vid beslutsfattande (assisterat beslutsfattande). I valfrihetslagstiftningen ingår olika valmöjligheter för patienter och klienter, (bland annat direktvalstjänster, betalsedel, kundsedel och personlig budget). Kunderna kan behöva stöd när de gör val i dessa olika valsituationer. Är de bestämmelser som gäller assisterat beslutsfattande ändamålsenliga?

Vastaajien määrä: 1

37. Fritt formulerade kommentarer.

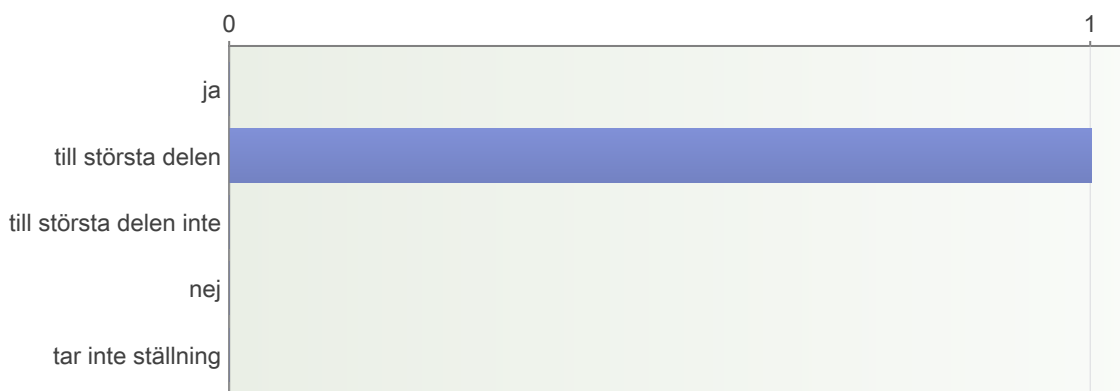
Vastaajien määrä: 1

- I förslaget om assisterat beslutsfattande ingår ingen konsekvensbedömning. I den fortsatta beredningen bör det göras en realistisk bedömning av kostnadseffekterna. Då den som utses för uppgiften inte får stå i anställnings- eller uppdragsförhållande till den som tillhandahåller eller producerar tjänsterna, kan tillgången till assisterande personer bli ett problem. I motiveringen till propositionen görs bedömningen att assisterat beslutsfattande kunde tillgodoses med hjälp av frivilliga insatser och genom samarbete mellan landskapen. Detta är dock orealistiskt. Det är fråga om en uppgift som kräver yrkeskunskap och som ofrånkomligen ger upphov till kostnader.

Assisterat beslutsfattande är avsett för situationer där klienten eller patienten har svårt att förstå vilka alternativ som står till buds och vilka verkningar de har. Propositionen innehåller ingen bedömning av hur många personer som skulle kunna tänkas behöva assisterat beslutsfattande. Åtminstone när den nya lagstiftningen om valfrihet träder i kraft kan behovet antas vara stort

38. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 13a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

39. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I 30 § språket för direktvalstjänster måste skyldigheterna utformas så att jämlikheten mellan nationalspråken garanteras. Formuleringen om att det är kommunens språkliga status som avgör direktvalsproducentens skyldigheter är inte acceptabel, eftersom det är landskapen som har anordnaransvaret och invånarna i landskapet ska behandlas på enahanda grunder. Det undantagsförfarande som föreslås, som möjliggör undantag från tvåspråkigheten efter grundliga utredningar och överklagningsbara beslut av landskapet, är acceptabelt.

Det förslag som förelåg i utkastet 21.12.2016 i dåvarande § 26 var bättre formulerat och beaktade jämlikheten mellan nationalspråken på ett bättre sätt: "Kaksikielisessä maakunnassa palvelut on tuotettava suomen ja ruotsin kielellä".

40. 13b. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

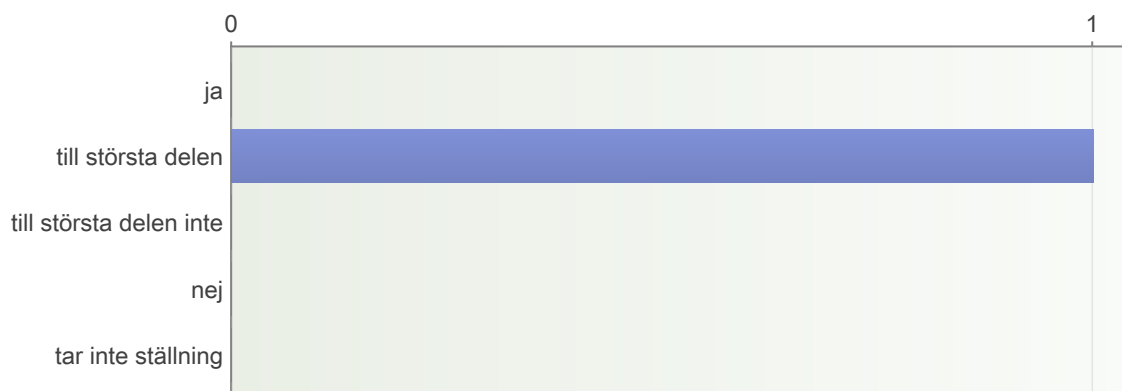
41. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Producenter som tillhandahåller tjänster mot betalsedel eller enligt personlig budget ingår inte avtal med producenten av direktvalstjänsten eller med landskapet. Därför är det mycket svårt att styra dem. Lagstiftningen borde möjliggöra en mekanism genom vilken ett landskap eller en producent för en direktvalstjänst kunde ingripa i verksamheten hos en producent som tillhandahåller tjänster enligt personlig budget eller mot betalsedel om landskapet eller producenten av direktvalstjänsten upptäcker kvalitativa eller andra brister i verksamheten

42. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och producenternas förpliktelser. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

43. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

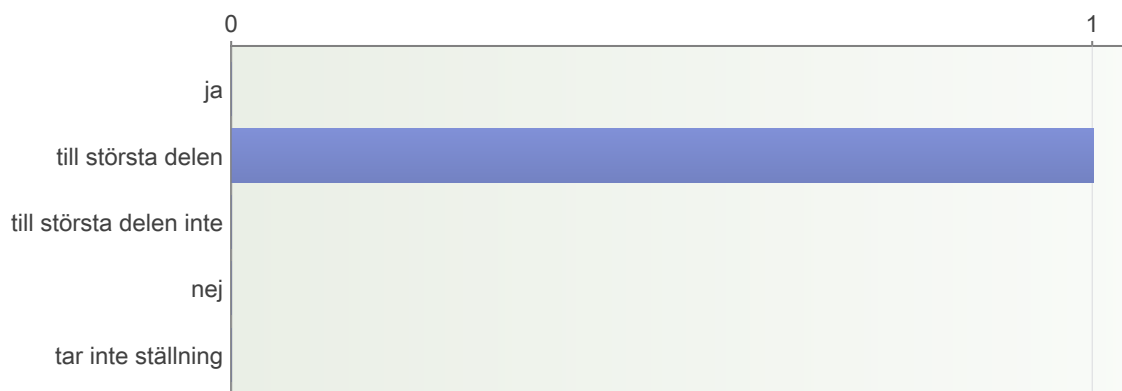
- Det är bra att landskapen har möjlighet att ställa villkor på producenterna utgående från invånarnas servicebehov och att vid behov ändra villkoren. Serviceproducenterna bör ha skyldighet att rapportera uppgifter som kunderna kan använda som grund när de utnyttjar sin valfrihet och gör val.

Serviceproducenternas skyldigheter kan ändå höja tröskeln särskilt för mindre serviceproducenter att anmäla sig som producenter. Skyldigheterna gallrar bort existerande företag och höjer tröskeln för små företag att ta sig in på marknaden. Problemen hänför sig särskilt till de datatekniska kraven och rapporteringsskyldigheten.

44. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 15a. Är andelen för den fasta avgiften för direktvaltjänsterna och kriterierna för fastställande av avgiften tillräckliga för att trygga tillräcklig finansiering av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

45. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

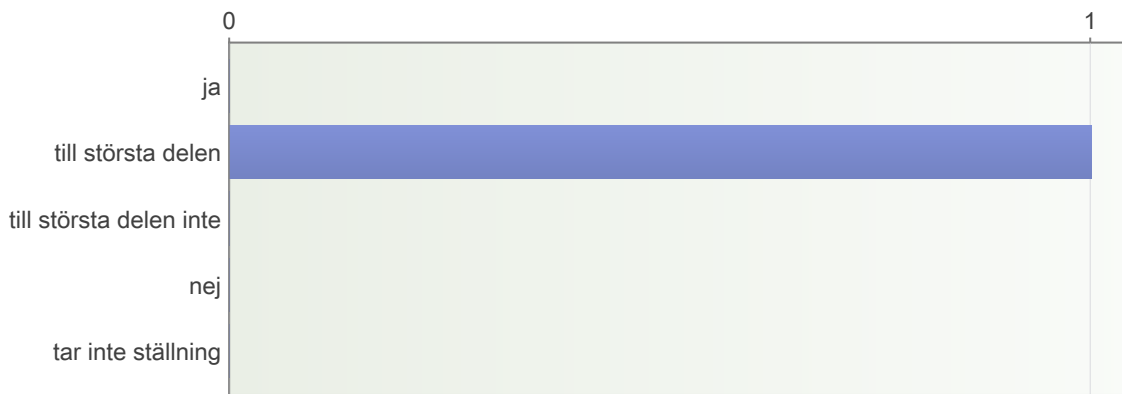
- I princip är en fast ersättning som utgår från behovsprövning en bra bestämningsgrund, men om behovskoefficienterna är bristfälliga, kan det här i praktiken uppmuntra producenterna att styra kunder som medför stora kostnader eller risk för stora kostnader till affärsverket eller någon annan producent av direktvaltjänster. En sådan bestämningsgrund kan även uppmuntra till en målgruppsinriktad kundvärvning. Kapitationskoefficienterna fungerar inte inom mun- och tandvården.

Det är positivt att landskapen föreslås få prövningsrätt i fråga om nivån på kapitationsfinansieringen och också delvis rätt att avvika från de nationella koefficienterna. Ett ovillkorligt krav på att direktvaltjänsterna till 4/5 ska finansieras med fasta ersättningar är inte ändamålsenligt.

För övrigt gäller det att beakta att behovskoefficienterna i det nuvarande statsandelssystemet har utarbetats för en standardisering av alla social- och hälsovårdskostnader. Således är de inte de bästa möjliga koefficienterna för ersättning av kostnader för social- och hälsovård på basnivå.

46. 15b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

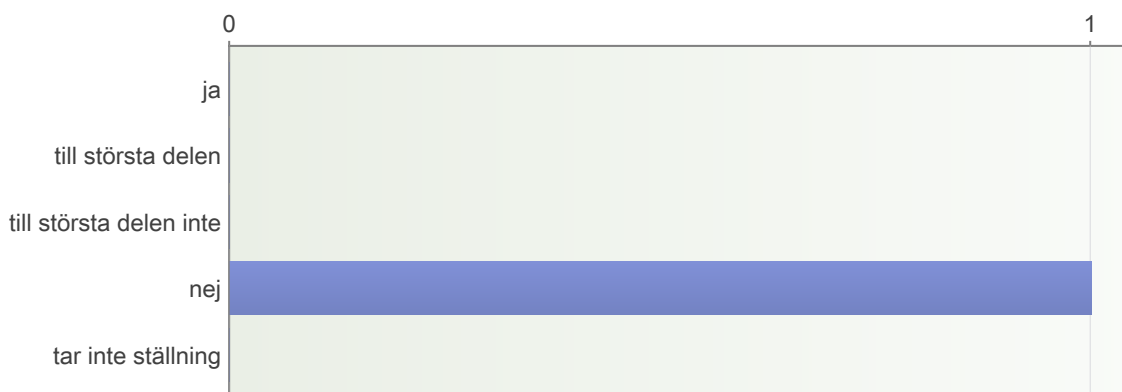
47. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapets möjlighet att i enlighet med 56 § avtala om andra ersättningar till en serviceproducent är värd att stödja och kan öka invånarnas regionala jämlikhet samt minska regionala skillnader i välfärd och hälsa

48. 16. I 11 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. Är övergångsbestämmelserna enligt 71 § ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

49. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det bör reserveras en tillräckligt lång övergångsperiod för införandet av valfriheten. Om marknaderna öppnas för både direktval av social- och hälsocentraler och mun- och tandvårdsenheter samtidigt som kundsedlarna och de personliga budgetarna tas i bruk 1.1.2019 är risken stor att det kan bli avbrott i tjänsterna.

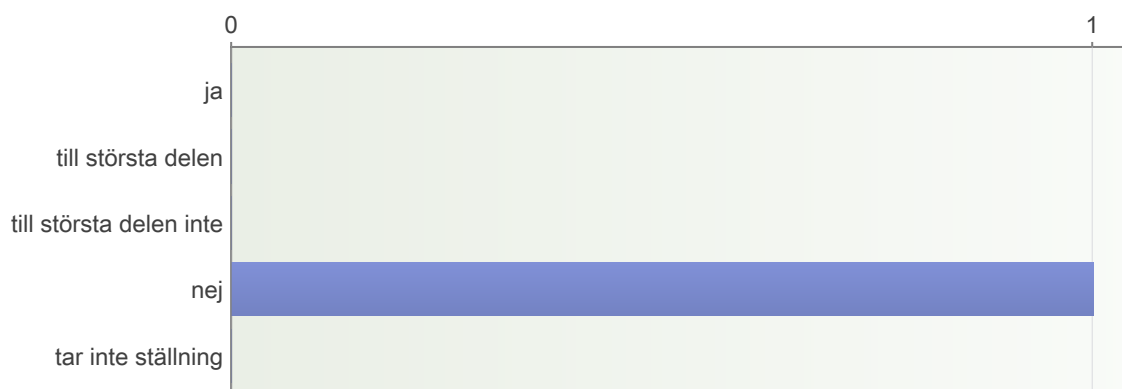
I lagutkastet föreskrivs det om en indelning i två olika faser men de facto anges ingen indelning i faser i bestämmelserna om ikraftträdandet. Lagens övergångsbestämmelser och motiveringen till dem är sinsemellan motstridiga. Övergångsperioden till 31.12.2020 för bildandet av landskapsbolagen är ingen verklig övergångsperiod, om de privata social- och hälsocentralerna och mun- och tandvårdsenheterna inleder sin verksamhet redan 1.1.2019.

Det skulle vara motiverat att valfrihetsmodellen tas i bruk stegvis och samtidigt i hela landet i fråga om både den privata och den offentliga produktionen. För att det ska ske på ett kontrollerat sätt bör valfriheten och den bolagisering av produktionen som valfriheten förutsätter genomföras i fråga om direktvalstjänster på basnivå inom social- och hälsovården och mun- och tandvården tidigast 1.1.2021 och i fråga om tjänster på utvidgad basnivå 1.1.2023. Under övergångsperioden kan man skaffa erfarenheter av en större valfrihet genom att utvidga användningen av servicesedlar och genom pilotförsök med personliga budgetar. På så sätt skulle det finnas tid ända till slutet av år 2022 att organisera verksamheten i bolagsform..

Om lagen träder i kraft inom den angivna tiden, borde landskapen redan år 2018 vidta betydande beredningsåtgärder i anknytning till valfriheten. Sådana åtgärder är bland annat mottagande av anmälan som producent av direktvalstjänster minst sex månader innan lagen träder i kraft, och kunderna borde få information om valfriheten två månader innan lagen träder i kraft. Även avtalen med serviceproducenterna och därigenom också kriterierna för godkännande samt prissättningsgrunderna borde vara fastslagna åtminstone ett halvt år innan lagen träder i kraft. Dessutom borde man utarbeta kriterierna för kundsedlarna och särskilt de personliga budgetarna, fatta beslut om de tjänster där kundsedlar ska tas i bruk och sörja för betalningssystemen m.m., om modellerna skulle tas i bruk genast vid årsskiftet 2018/2019. Tidtabellen är inte hållbar

50. 17. Ger lagförslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att uppfylla organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

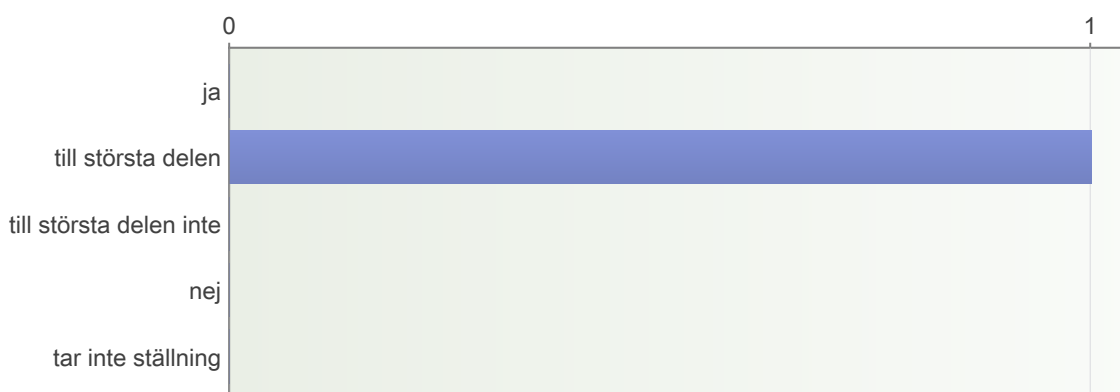
51. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetslagstiftningen minskar landskapens möjlighet att utöva makt i anknytning till organiseringsansvaret och att uppfylla sitt organiseringsansvar. Bemyndigandena att utfärda förordningar enligt 9 kap. är oändamålsenliga och strider mot landskapens självstyrelse och organiseringsansvar. Det skulle innebära att det senare genom förordningar skulle bli möjligt att införa detaljerade bestämmelser om de ersättningar som betalas till producenterna av direktvalstjänster och att det också skulle bli möjligt att fatta beslut om ersättningsgrunderna i enskilda landskap

52. 18. Ger lagförslaget tillräckliga förutsättningar för skapande av en marknad för social- och hälso-tjänster?

Vastaajien määrä: 1

53. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Lagen öppnar marknaderna på ett alldeles nytt sätt. För närvarande köper kommunerna slutprodukter inom social- och hälsovården för cirka 2,8 miljarder euro per år, men enligt lagförslaget skulle valfrihetsmarknaden uppgå till cirka 8 miljarder euro per år.

Hur marknaden slutligen utformas beror på de villkor som ställs på serviceproducenterna och på producentersättningarna. Det är sannolikt att det skulle uppstå en marknad för hälsovården i stora stadscentrum, men inte i glesbygdsområdena. Däremot kan det i och med de personliga budgetarna uppstå en marknad för social service också i glesbygder. En risk är att social- och hälsovårdsmarknaden koncentreras i och med företagsförvärv. De krav som ställs på producenterna gallrar ut små företag särskilt som producenter av direktvalstjänster.

54. 18b. Ger lagförslaget de små aktörerna tillräckliga förutsättningar för verksamhet på marknaden för social- och hälso-tjänster?

Vastaajien määrä: 1

55. Om inte, hur borde lagförslaget ändras?

Vastaajien määrä: 1

- Det är svårt att förutse hur vårdnätverken kommer att utformas. Det är möjligt att det sker en koncentration till stora privata vårdbolag, som kan effektivt kontrollera och styra patientflöden, på bekostnad av små aktörer. Å andra sidan, så är tendensen inom de offentliga verksamheterna också en stark koncentration av verksamheter. Särskilt för de små aktörerna är kravet att aktörerna ansluta sig till informationssystemtjänsterna samt de många rapporteringsskyldigheterna en tröskel för att komma in på marknaden - särskilt om producenterna inte kan utnyttja landskapens gemensamma informationssystem. Faktum är att de mindre producenterna är mycket viktiga för helheten i dagens läge, och lagstiftningen borde utformas så att mindre producenter också i fortsättningen har möjlighet att agera som producenter på marknaden

56. Fritt formulerade kommentarer.

Ei vastauksia.

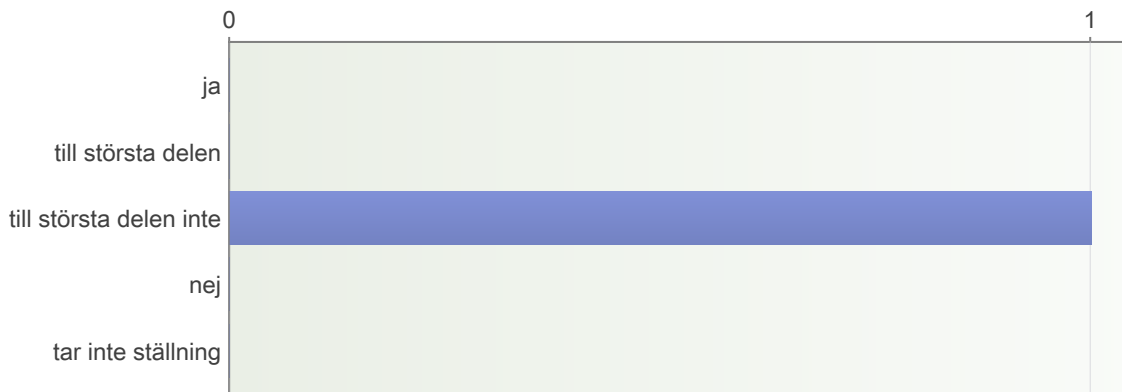
57. 19. Hur inverkar kundens ökade möjligheter att välja tjänsteproducent och därigenom påverka sina tjänster på den vård kunden får?

Vastaajien määrä: 1

- I bästa fall förbättrar valfriheten och en ökad konkurrens om kunderna att tjänsternas kvalitet förbättras. Reformen torde särskilt öka efterfrågan på hälsovårdstjänster och en ökad efterfrågan kan också rikta sig på ett sätt som är oändamålsenligt med tanke på reformens mål. Det är ändå svårt att bedöma hur reformen slutligen påverkar kundernas val eftersom till exempel reklam och marknadsföring styr konsumenternas val.

58. 20. Är lagen ändamålsenlig med tanke på tandvård?

Vastaajien määrä: 1

59. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- För kunden är det positivt att tillgången till mun- och tandvården förbättras när den blir en direktvalstjänst. Det är ändå uppenbart att tjänsterna kommer att koncentreras efter område och så till vida förbättrar reformen åtminstone inte den regionala jämlikheten.

Systemändringen medför en stor risk för ökade kostnader då kunderna får rätt att välja en privat serviceproducent mot samma klientavgift som inom den offentliga hälsovården. Tillgången till mun- och tandvård förmodas bli bättre, vilket i sin tur förväntas medföra större efterfrågan. Det här kan medföra tilläggskostnader utöver de tilläggskostnader som ovan nämnda övergång från det privata till det offentliga förväntas medföra. Det centrala är för vilket kapitationspris serviceproducenterna är villiga att ta på sig ansvaret för kundernas mun- och tandvård för ett år.

60. 21. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

61. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I konsekvensbedömningen har man på ett bra sätt lyft fram valfrihetslagstiftningens positiva effekter och risker. Det faktum att beredningen är halvfärdig och de ändringar som gjorts i slutskedet innebär ändå att konsekvensbedömningen är bristfällig.

De viktigaste positiva effekterna uppnås som ett resultat av förhållandevis långa händelsekedjor som framskrider i en positiv riktning. En del av effekterna styrs inte bara av lagstiftningen utan också av de beslut som fattas i landskapen och utifrån vilka producenterna fattar egna beslut om vilka tjänster de erbjuder. Kunderna har valmöjligheter först när det finns tjänster att välja mellan. Det finns alltså stora problem med konsekvensbedömningen och därför skulle en verklig konsekvensbedömning förutsätta försök där olika valfrihetsmekanismer kunde testas under verkliga förhållanden.

Dessutom finns det brister i bedömningen av de språkliga konsekvenserna i hela lagpaketet. Ett tryggande av likvärdig service på både finska och svenska, förutsätter en grundlig genomgång av reformernas konsekvenser. Detta har inte gjorts på ett tillfredsställande sätt.

62. 22. Hur bedömer ni att reformen påverkar er bakgrundsorganisationer eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaajien määrä: 1

- Vård- och landskapsreformen och den anknyttande valfrihetslagstiftningen hör till de största förvaltnings- och verksamhetsreformer som genomförts i Finland. De förändrar kommunernas roll i det finländska samhället på ett oåterkalleligt sätt.

Reformen betyder att kommunen måste söka sig en ny roll och att det måste skapas nya samarbetsformer med landskapen. Landskapen borde beakta samarbetet med kommunerna från början i större utsträckning än vad man gjort hittills. Det får inte bara bli fokus på "överlåtelse av rörelse" utan det måste också finnas ett strategiskt grepp om hur självstyrelsen för invånarna förverkligas på både landskapsnivå och kommunal nivå och vad självstyrelsen ska användas till.

63. 23. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Ei vastauksia.

64. 24. Specifierade förslag till lagändringar.

Vastaajien määrä: 1

- Utgångspunkten i formuleringen av första momentet i 30 § Språket för direktvalstjänster måste vara att nationalspråken behandlas jämlikt. Vårt förslag är att det ska användas förslaget i utkastet 21.12.2016 (26 § Kaksikielisessä maakunnassa palvelut on tuotettava suomen ja ruotsin kielellä) eller att man utvecklar en analog formulering till 6 § i nuvarande hälso- och sjukvårdslag:
"6 § Enspråkiga kommuner och samkommuner för sjukvårdsdistrikt ska ordna hälso- och sjukvård på kommunens eller samkommunens språk. Tvåspråkiga kommuner och samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner ska ordna hälso- och sjukvård på finska och svenska så att klienterna eller patienterna blir betjänade på det språk de väljer."

Förslag till 30 § Språket för direktvalstjänster:

"Landskapen ska ordna social- och hälsovård på landskapets språk. Tvåspråkiga landskap som omfattar tvåspråkiga kommuner ska ordna social- och hälsovård på finska och svenska så att kunden blir betjänad på det språk den väljer. Producenten av direktvalstjänster ska på eget initiativ se till att enskilda personers

språkliga rättigheter tillgodoses i praktiken.

Ett landskap kan dock på ansökan bevilja en producent av direktvalstjänster undantag från skyldigheten att producera tjänster på båda nationalspråken i en tvåspråkig kommun, om kunderna inom det område där verksamhetsstället är beläget på lika villkor har tillgång till andra verksamhetsställen för producenter av direktvalstjänster, så att kunderna kan få tjänster på sitt eget språk och utnyttja sin valfrihet.

Landskapet kan återkalla ett undantag som det beviljat en producent av direktvalstjänster, om förhållandena inom det område där verksamhetsstället är beläget efter det att undantaget beviljats förändras så, att kunderna inte har tillgång till direktvalstjänster på lika villkor på båda nationalspråken och så att kunden kan utnyttja sin valfrihet.”